

TENEN

27. årgang nr. 4 – maj 2017

I LANDSBYEN MALES DER, OG MUSEETS SKILT BLIVER VASKET RENT I ANLEDNING AF PÅSKEN - SE BAGSIDEN

Indhold:

Et par shorts til Boy	side	3
Referat af TENENs generalforsamling	side	6
TENEN inviterer på besøg i Højesteret	side	10
Bog: Agnes Geijer och textilforskningen	side	11
Udstilling og bog: Aase Seidler Gernes	side	13
Bog: TOTh 2013	side	15
Bog: Det påklædte hjem	side	16
Flygardinerne dukkede op i den danske verdenspresse	side	17
Læserkommentarer – romersjaler	side	18
Postkort fra Rom i en vinterferie	side	19
Postkort fra Vollerup - Forklæde var obligatorisk	side	20
Postkort fra Reykholt	side	22
Telefonliste for TENENs bestyrelse mv.	side	23
Bagsiden – postkort fra Gavalochori	side	24

QR-koden henviser til dette bladnummers side på internettet

TENEN Dansk Tekstilhistorisk Forening

Formand: Annet Laursen Skjelsager, Dorthesvej 2, 3520 Farum, telefon 44 95 05 55

Næstformand: Lone de Hemmer Egeberg, Teglgården 66 st.th, 3460 Birkerød,
telefon 45 81 05 05

Kasserer: Bent Bille, Søndergade 66, 5620 Glamsbjerg, telefon 64 72 15 65

REG.NR. 1551 GIROKONTO 143 01 30 • SWIFT-BIC: DABADKKK IBAN: DK23 3000 0001 4301 30

Medlemsskab tegnes hos kassereren. I sæson 2017/18 er prisen pr. år 250 kr.

Husstandsmedlemsskab koster 300 kr. Betaling forud med frist 1. juli.

Medlemmer får tilsendt tidsskriftet TENEN.

TENEN – Danish Society for Textile History – Verein für Dänische Textilgeschichte

Tidsskriftet TENEN

Redaktion: Annet Laursen Skjelsager, Dorthesvej 2, 3520 Farum, telefon 44 95 05 55,

ePost silke-annet@silke-annet.dk • Vibeke og Frits Lilbæk, telefon 26 60 28 40,

ePost vofl3450@gmail.com

Sats og billedbehandling: Frits Lilbæk • Digitaltryk: VesterKopi • ISSN: 0906-9526

Copyright © TENEN og forfatterne • 20.05.2017

TENEN udkommer fire gange om året – sidst i månederne august, november, februar og maj. Deadline for redaktionelt stof er seks uger for eller efter aftale med redaktionen.

Artikler og indlæg sendes til redaktionen

fx med ePost – eller evt. maskinskrevet med brevpost. Tekst og illustrationer adskilt.

Annoncepriser: 1/1 side: 525 kr. 1/2 side: 300 kr. 1/4 side: 185 kr. 1/8 side: 135 kr.

Ældre numre af TENEN kan købes ved henvendelse til foreningens kasserer

– så længe lager haves. Prisen er 65 kr.

Ændring af sendeadresse meddeles til kassereren.

Web-sted: www.tenen-dk.tk – Facebook: www.facebook.com/groups/TENEN.forening

Et par shorts til Boy ...

... gad vide hvor mange meter lærred, der vil gå til?

af: Mag.art Anne Mette Høncke,
formidlingsudvikler Børn&Unge, ARoS

Har man først én gang stået foran skulpturen "Boy" (1999) og hengivet sin krop til oplevelsen af den knap fem meter høje dreng, er erfaringerne med ham sikkert krøbet ind under huden.

"Boy" gjorde sin entré på det århusianske museum i 2004, hvor Ny Carlsberg fonden donerede penge til indkøb til denne verdenskendte skulptur. Han er sidenhen blevet et af ARoS' vartegn – og alles ven: Store som små elsker ham. Faktisk opfatter mange ham som en rigtig person og glemmer næsten, at han er et kunstværk, en skulptur.

Det er den australske kunstner Ron Mueck, som står bag skabelsen af "Boy" – en skulptur som siden sin færdiggørelse i 1999 har været et berøjest kunstværk. Tre forskellige udstillingsmæssige sammenhænge er

det blevet til: Millennium Dome i London, Corderie bygningen på Biennalen i Venedig og nu de seneste 13 år velinstalleret i sit endelige hjem: på kunstmuseet ARoS i Aarhus. Her har skulpturen i kraft af sin monumentale størrelse og sit gådefulde ansigtsudtryk både glædet og skræmt museets besøgende.

Til trods for sin store størrelse, kræver det en indsats fra de besøgende at finde "Boy" i det store museum ARoS. Men disse anstrengelser er blot med til at forstærke den overvældende følelse det er, når man træder ind i salen "No Man is an Island – The Satanic Verses", hvor han pt. er udstillet. Og pludselig sidder han der, og vi tvinger nakken tilbage i dette paradoksale syn: en lille dreng omsat til monumental størrelse.

For Ron Mueck nyder at udfordre den menneskelige logik som styrer vores syn og vores sansning

i det hele taget, og ved at arbejde i uvante skalaer, er det Muecks ambition at gøre os opmærksomme på vores egen krop og vores forhold til omverdenen - eller forventninger til samme.

På den ene side registrerer vi et møde med en øjeblikkelig genkendelig figur: En delvist påklædt dreng der sidder på hug. Men hans hud, hår, blodårer, negle, ja alle detaljer

te kropslige tyngde. Han må da være levende ...

En ikke uvæsentlig brik i denne overbevisning er desuden måden hvorpå "Boy" er iklædt et par virkelighedstro lærredssshorts. Men lige netop denne del af arbejdet har Ron Muecks hustru Cas Willing stået for: Hele 17 meter bomuldsstof er der gået til den ualmindelig store størrelse.

Hvis Boy var et rigtigt menneske, ville han veje 2260 kg. Det ligger i sagens natur at Ron Muecks hustru Cas Willing nødvendigvis måtte specialkonstruere de shorts, Boy skulle have på. Som det ses på billedet krævede monteringen en lang lynlås bagtil i bukserne

ved den menneskelige krop fremstår i en detaljerigdom, man kun begriber, når man selv har stået foran skulpturen. Måden hvorpå hans tæer endda presses mod soklens flade og lader blodet forsvinde fra tåspidserne er med til at overbevise os om, at drengen vitterlig har den ret-

Ron Mueck må derfor siges at være en moderne skulptør, der har udskiftet skulpturens klassiske materialer såsom sten, marmor og bronze med de moderne materialer silikone, fiberglas og stof.

Og alle disse elementer er med til at gøre drengen over-virkelig: Det

man inden for kunsthistorien ville kategorisere som hyperrealistisk.

Men bedst som vi beundrer de mange naturtro detaljer, så forholder vi os kropsligt til ham og registrerer den tydelige skalaforskydning, der strider fuldstændig imod vores forventninger til det vante møde med en dreng. Han tager sig jo umådelig gigantisk ud, som han sidder der blot få centimeter fra at støde hovedet mod salens loft. Genkendelsen glider hurtigt over i en underfundig følelse af forkerthed: Er det nu også ham, der er unaturlig stor? Eller er det i virkeligheden os, der er skrumpet ind og blevet små? Burde han være som os – eller burde vi være som ham?

Og det dobbelttydige forstærkes efterhånden som vi trænger ind i de mere psykologiske lag af vores registreringer. For hvad er der hændt ham? Hvorfor sidder han dér? Hvordan har han det i grunden? Lige gyldigt hvor mange gange, man møder ham, så må man bare konstatere, at han alligevel ikke er så umiddelbart aflæselig. Med munden delvist skjult og et fastfrosset blik, der hviler et

sted i det fjerne, aktiveres disse tve-tydige forestillinger om "Boy's" mulige sindsstemning. Sådan som han er placeret i siddende positur kan han den ene dag opleves som sky og afventende. Men den næste dag fremstår han måske utilregnelig og ligefrem angstfremkaldende?

Alle, der ved selvsyn har oplevet "Boy", vil derfor sikkert også være enige i, at det, der er med til at gøre lige netop denne skulptur til en særlig interessant kunstoplevelse, i høj grad er skulpturens evne til at aktivere vores kropslige registreringer i en sådan grad, at de ikke alene udfordrer vores logik, men også er med til at skabe nye relationelle spørgsmål. Og jeg vil i den forbindelse lade et af mine yndlings-eksempler stå som udgangsreplik: På et af mine tidligere formidlingsarrangementer hviskede den lille pige nemlig forsigtigt til sin far: "Kan man egentlig kalde Boy's lilleå til for "lille", når den bare er SÅ stor?"

*Fotos: Anders Sune Berg m.fl.
– stillet til rådighed af ARoS
www.aros.dk*

Referat af TENENs generalforsamling

lørdag lørdag den 11. marts 2017 i Kvindernes Bygning i København

Valg af dirigent. Bestyrelsen foreslog Lone Falkenberg til dirigent, og da der ikke var andre forslag, blev hun enstemmigt valgt. Dirigenten indledte med at konstatere, at generalforsamlingen var lovligt indvarslet, og at den var beslutningsdygtig.

Navneopråb. Der var 22 deltagere, heraf var de 19 stemmeberettigede.

Formandens beretning var trykt i TENEN 27. årg. Nr. 3/2017. Der var intet yderligere at tilføje til beretningen.

Godkendelse af beretningen. Beretningen blev godkendt uden kommentarer.

Indkomne forslag med betydning for budget. Der var ingen.

Fremlæggelse af revideret regnskab samt budget. Efter få uddybende bemærkninger blev regnskab og budget godkendt. Under dette punkt blev forsamlingen informeret om TENENs midlertidige knipleboghandel. Det drejer sig om en arv fra et medlem, som nu efter registrering og prisfastsættelse udbydes til salg på Facebook. Salget går forrygende og af de hidtil udlagte bøger er 80% solgt. Bestyrelsen har besluttet, at det indkomne beløb skal hensættes til bogen om forklæderne.

Fastsættelse af kontingent. På grund af det minimale underskud foreslår bestyrelsen uændret kontingent. Dette blev enstemmigt godkendt.

Valg af bestyrelsesmedlemmer for 2 år ad gangen - i lige år vælges 4 bestyrelsesmedlemmer, og i ulige år vælges 3 bestyrelsesmedlemmer. På valg var: Annet Laursen Skjelsager, Bent Bille og Susanne Lervad. Alle

tre var villige til genvalg, hvilket også blev resultatet.

Valg af revisor, revisorsuppleant samt 2 bestyrelses-suppleanter for 1 år. Margit Ambeck, som det seneste år har været revisor, var villig til genvalg og blev også valgt. Det samme gjaldt posten som revisorsuppleant, som vedbliver at være besat af Hanne Schneller. 2016's suppleanter var Anni Bloch og Susanne Rundqvist Pedersen, som begge ligeledes blev genvalgt.

Øvrige indkomne forslag. Der var ikke indkommet forslag, men formanden benyttede dette punkt til at præsentere forklædebogsudvalget: Margit Ambeck, Vibeke Lilbæk, Lis Slottved og Annet Laursen Skjelsager, som nu har udarbejdet en handlingsplan, da vi er nødt til at blive færdige inden vi dør! Vi håber at kunne afslutte arbejdet i løbet af de kommende 2 år. Det bliver en bog med fokus på det billedmæssige og kulturhistoriske. Det skal ikke være en håndarbejdsbog.

Eventuelt. Vibeke Lilbæk informerede om Postnord og problemer med at få leveret bladet.

Susanne Lervad takkede for tilmeldingerne til turen til Lyon foråret 2018.

Ligeledes informerede hun om et nyt projekt, som Center for Dansk Tekstiltforskning i samarbejde med Innovationsfonden tilbyder et netværk af private og offentlige institutioner, der ønsker at hjælpe med at integrere flygtningekvinder i Danmark baseret på fælles tekstile interesser via sociale netværk, formidling af praktikophold og opstart af

egne virksomheder. Læs mere herom på [facebook.com/threadcopenhagen](https://www.facebook.com/threadcopenhagen).

Med udgangspunkt i dagens emne om påklædningsdukker fortalte Jytte Harboesgaard om sin samling af papirservietter og efterlyste interessefæller.

Frits Lilbæk informerede om TENENs forrygende facebook-side, hvor der på generalforsamlingsdagen var 177 medlemmer. Han henledte opmærksomheden på flere gode informanter, bl.a. Annemor Sundbø, Erica Falck og Farmors Rejser, idet han opfordrede forsamlingen til at kigge ind på disses hjemmesider.

Annet bad om ønsker til nye workshops og henviste til dagens lille udstilling af resultaterne fra den allerede afholdte workshop.

Som afslutning takkede formanden bestyrelsen for et rigtig godt samarbejde og støtte og hjælp i det forgangne år, og hun udstrakte også takken til bladets energiske og dygtige redaktør, Frits Lilbæk, uden hvem der ikke ville findes noget blad.

Herefter var der ikke flere, der ønskede ordet, og dirigenten afsluttede generalforsamlingens formelle del med at takke for god ro og orden.

Lone Falkenberg, dirigent

Lis Slottved, sekretær

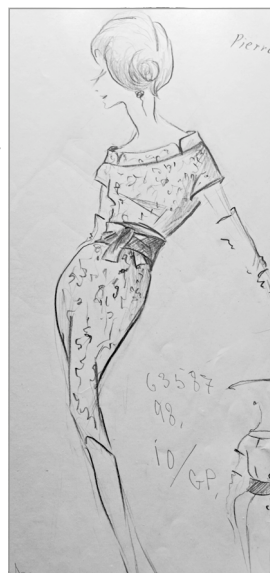
Aabenraa, den 29. marts 2017

ps: Det originale underskrevne referat kan ses hos sekretæren.

Fra besøget i Magasin Museum:

Magasin du Nord Modelsalonens glansperiode var 1950-erne, hvor kjolechef Ejnar Engelbert og hans højre hånd Fru Magda to gange årligt rejste til modeopvisninger i Paris hos anerkendte huse som Dior, Lanvin, Balmain og Givenchy. Deltagelse ved en opvisning gav Modelsalonen ret til at erhverve et snit af en kjole fra det pågældende modehus samt et mærke med modebusets navn. Modelsalonen kunne altså sy og sælge én Dior kjole i originalsnit pr. sæson.

Fra TENENs general- forsamling 2017

... og der var kager til ...

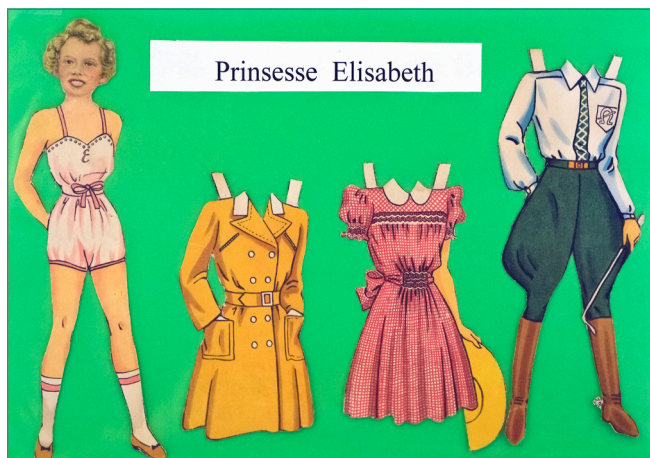

Flere deltagere i generalforsamlingen havde medbragt gamle og usædvanlige påklædningsdukker.

Der er lavet et særtryk, som kan hentes fra TEN-ENs internet-hjemmeside.

Små Spinde reklame fra
Globe og Rønne

TENEN inviterer på
sensommertur:

Besøg i Højesteret

TENENS medlemmer er inviteret på besøg i Højesteret fredag den 22. september 2017 kl. 14:30, hvor dommerfuldmægtig Jakob Friis Nolsø vil vise rundt.

Vi får lejlighed til at se bl.a. Portrætgalleriet, Voteringslokaler, Advokatværelse samt Retssale. Desuden bliver der mulighed for at se de kapper, som har været benyttet i Højesteret siden 1661.

Vi mødes ved foden af trappen til Højesteret, Prins Jørgens Gård, Christiansborg Slot, København K. kl. 14:15. Rundvisningen tager ca. 1½ time.

Deltagelsen i rundvisningen koster intet for TENENS medlemmer, gæster betaler 25 kr.

Efter besøg i retten er der bestilt bord i Perchs traditionsrige Thesalon, Kronprinsensgade 5, København K. kl. 16:30, til the, kager og let anretning efter eget valg og betaling.

I April 1835 åbnede Niels Brock Perch sin lille butik i Kronprinsensgade 5, hvor theforretningen stadig har til huse, i samme interiør, der i løbet af de sidste 5 år har undergået en gennemgribende restaurering. Forretningen er udover det elektriske lys og "nyere" personale fuld-

stændig intakt. Slægten Perch førte Thehuset videre helt frem til 1894, hvor familien Hincheldey overtog den. Det er i dag 4. generation af slægten Hincheldey, der har den daglige ledelse. A.C. Perchs Thehandel er Kongelig Hofleverandør og har de sidste 100 år været et familiefirma, hvor der ofte har været tre generationer bag disken. I august 2013 åbnede A.C. Perchs Thehandel sin anden forretning og thesalon i det gamle latinerkvarter i Aarhus. Se mere på www.perchs.dk

Tilmelding til Formanden Annet Laursen Skelsager på tlf. 44 95 05 55 eller mail silke-annet@silke-annet.dk straks og senest 1. september 2017.

Bogomtale:

Agnes Geijer och textilforskningen,
Redaktör Margareta Nockert et al.
Upplandsmuseet. 2015. ISBN 978-91-
86145-0

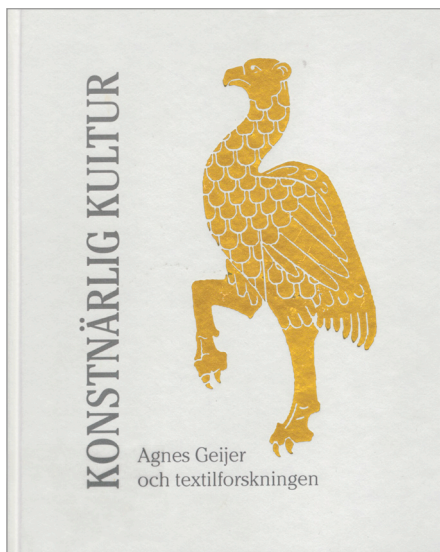

Agnes Geijer i 1968 Foto: Ingrid Bergman

Agnes Geijer (1898-1989), Fil.dr. var sin tids ledende tekstilforsker og en international kapacitet inden for fagområdet – sådan lyder de første sætninger i bogen “Konstnærlig kultur – Agnes Geijer och textilforskningen” udgivet af Agnes Geijer fonden/Upplandsmuseet i Sverige.

Det er en fin svensk-engelsk sprog udgivelse, hvor alle tekster har fokus på både barndom, arbejde, forskning og international gennemslagskraft.

Analyserne af Birka-gravenes tekstiler var banebrydende og hun fandt tekstilrester i ikke mindre end

Kinesisk mønstervævet silke fra Birka, grav 944.
Foto: G. Hildebrand

169 af de undersøgte 1166 grave, og analyserne forblev ikke tekniske beskrivelser og systematisering.

Arvidsson skrev om arbejdet i 1988: "She clearly perceived that her material provided important clues for the solution of international interesting points of textile history, questions such as the structure and composition of Viking dress, the origins of weaving materials and types of weaves, and the routes and extent of textile trade."

Som tekstilforsker er det især det internationale arbejde med terminologi i CIETA, der giver respekt. Efter publiceringen af Birka analyserne og hendes forskning med orientalske tekstiler blev hun internationalt kendt, og hendes rejser gav mange personlige kontakter. Da CIETA (Centre International d'Étude des Textiles Anciens) blev dannet i 1954, blev Agnes Geijer inviteret og valgt til næstformand.

CIETA var og er et åbent og frit videnskabeligt center for diskussioner inden for det tekstilhistoriske felt. Geijer havde allerede observeret terminologiske problemer i 1930-erne og efterhånden som tekstilhistorisk forskning udviklede sig i mange lande, med hver sine teks-

tile traditioner, blev sprogvanskelighederne inden for feltet efterhånden ret uoverkommelige. De næste to årtier var præget af intense diskussioner om tekstilterminologi. Den omfattende tekniske og videnskabelige terminologi kunne ikke umiddelbart oversættes fra et sprog til et andet. Definitioner af et og samme fænomen/begreb var på forskellige sprog ofte upræcise og svære at sammenligne uden ensartede definitioner – altså var egentlig international tekstilhistorisk forskning umulig. Resultatet af dette arbejde kender mange fra de tekstilterminologiske mangesprogede vokabularer fra CIETA i Lyon. Forskerne måtte samarbejde om sproglige, historiske og videnskabelige discipliner, og på den måde lignede hendes pionerarbejde meget det arbejde, vi så intenst arbejder videre med fx i *textilnet.dk* på Center for Tekstilforskning på Københavns Universitet, hvor vi i øvrigt har et glimrende samarbejde med tekstilvidenskab afdelingen i Uppsala – i øjeblikket især omkring *textilnet.dk* projektet og skindterminologi projektet (CTR, CRTT, Université Lyon 2 og OTPL, Università Cattolica, Milano).

Susanne Lervad

Noter:

- Et besøg på Skærbæk uldspinderi var meget spændende, men vi fik at vide lejekontrakten udløber inden for et år. Så er det sandsynligvis slut og maskinerne ender i den store smelteovn. Jf. også TENEN 18/1, 2007. *Forårshilsen Susanne R*
- Artiklen om Fly-gardiner i TENEN 27/3 er sammen med Ingeniørens bagsideartikel blevet monteret som et særtryk, der kan hentes fra TENENs hjemmeside.
- Der er ligeledes som særtryk lavet nogle af de gamle og usædvanlige påklædningsdukker, som var medbragt til TENENs generalforsamling i 2017.
- Index for tidsskriftet TENEN 8. og 9. årgang vil kunne hentes fra dette bladnummers side på internet.

Aase Seidler Gernes

– national soloudstillter – Charlottenborg Forårsudstilling MMXVII

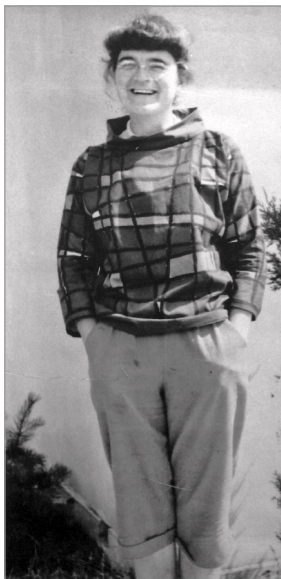
De sidste 160 år har en række toneangivende kunstnere, designere og arkitekter vist deres værker på Charlottenborgs Forårsudstilling.

Aases mor er født Seidler, og Gernes stammer fra ægteskabet i 1948 med kunstneren Poul Gernes som døde i 1996.

Bogen om Aase S. Gernes er skrevet af Mikkel Bogh, Nina Hobolt, Lise Skov, Kerstin Bergendal & Cai Ulrich von Platen, Niels Holt og Ulrikka S. Gernes. Bogen på alter egos forlag udkom i forbindelse med udstillingen om Aase S. Gernes 2015 i Møstings Hus på Frederiksberg. ISBN: 978-87-998080-0-7. Pris 200 kr.

Det er en fin bog, hvor hvert afsnit og alle billedtekster er oversat til engelsk. Der er mange flotte billeder i bogen.

Aase, der i 2017 bliver 90 år, var en af Danmarks største stoftrykkere i 1950-60'erne. Hun er kendt for sine mange cirkler, streger og borter. I starten var det mest tryk med klodser, men senere tog det over med håndmalede felter og hele håndmalede stykker. Hun havde store krav til

materialernes kvalitet og sit eget arbejde. Allerede i sin skoletid var det synligt, at hun var en kunstnertype, der ikke nødvendigvis selv skilte sig med det, men kammeraterne var ikke i tvivl.

Sin uddannelse fik Aase S. Gernes ved i fire år at stå i lære hos Jytte Lindhardt på Nordisk Stoftrykkeri. Derefter gik hun på Frederiksberg tekniske Skole til tegneundervisning. Sluttelig var hun uddannet hos maleren Peter Rostrup Bøyesen på Statens Museum for Kunst.

Aase S. Gernes produktion har været alsidig. Den strækker sig over duge, vægophæng, puder, tørklæder til anorakker og anden beklædning.

At få emnerne afsat kunne i sig selv være noget af en kunst. Haanarbejdets Fremme, Den Permanente og privat salg var nok de største områder. Hertil kom så selvfølgelig salg ved diverse udstillinger.

Tre børn, hus og en mand, der endnu ikke tjente så meget, var en stor udfordring. Ind imellem har det derfor også været aftenskolehold mm, der blev taget

imod, da det gav en lidt fastere indtjening. Døgnet 24 timer blev i mange år flittigt brugt!

At se billeder af Aases broderier, var for mig en oplevelse, for de ligner næsten til forveksling hendes tryk. Ikke to sider på de mange tehætter var ens! De var mest syet i fladsyning og kontursting. Hun mestrede kunsten at sy det jævnt.

Lise Skov fortæller, at mange gerne ville eje nogle af de flotte tekstiler, og hun slutter af med at fortælle, at en kunsthåndværkerkjole kunne bæres uden makeup, smykker og andre accessoires, og alligevel give et sofistikeret kvindeligt udtryk.

Selv fortæller den yngste datter, der er født i Sverige: Min far, Poul, havde et gigantisk skæg og gik i hvide murerbukser og var Kunstner. Men hvad var Aase? Slet ikke en overvejelse: hun var Aase, hvilket betød mor. Hun lavede mad mm.

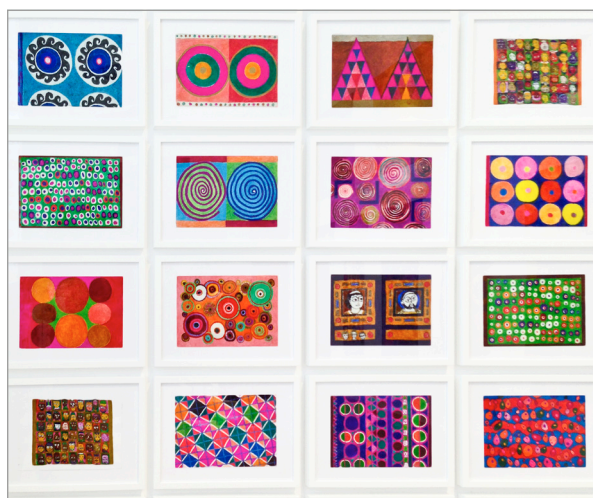
Efter i 1963 at have solgt huset

kørte familien på fem ned gennem Europa og det nordlige Afrika. Vel tilbage købte de et godt håndværkertilbud i Ekeröd i Skåne. Det var langt ude i en skov, der var ikke indlagt vand, men dog elektricitet. I deres familie var alle lige og kaldte hinanden ved fornavn.

Som familie var det et arbejdsfællesskab. Der var i huset i Skåne ikke megen plads til Aases stoftrykkeri. Tidligere havde hun været bedre vant med et langt bord i kælderen, hvor hun holdt til.

I slutningen af 60-erne pakkede Aase Seidler Gernes sine ting ned i en kuffert, og den er først blevet åbnet i forbindelse med bogen og udstillingen i Møstings Hus i 2015.

I 1968 fortæller kunstneren selv, at nu arbejder hun kun for Poul. Det blev til rigtig mange år, at de to støttede hinanden i hans kunstneriske virke. Han fik flere og flere opgaver, og mange af dem blev der arbejdet med på stedet. Et af de store projekter var udsmykningen af Herlev Hospital i starten af 70-erne. Mange af Aases ideer fra hendes tid som stoftrykker skinner igennem hos Poul Gernes.

Ulrikka spørger mange gange sig

selv, om hendes mor virkelig holdt helt op. Selv svarer hun: Nej. Ramt af en blodprop i hjernen 2007, som giver lammelser i højre side af kroppen, formår Aase S. Gernes stadig at omstille sig, og langsomt begynder hun at tegne nye forlæg til stoftryk og -maling – nu med venstre hånd og på papir.

Det var en flot og minderig udstilling på Charlottenborgs Forårsudstilling 2017.

Vibeke

Anmeldelse:

Verbal and nonverbal representation in terminology. Proceedings of the TOTh Workshop 2013. Copenhagen 8 November 2013 / La représentation verbale et non-verbale en terminologie. Actes de la Journée d'étude TOTh 2013. Copenhague 8 novembre 2013; Terminologie & ontologie : Théories et applications. Ed. By Susanne Lervad et al. Copenhague 2016. xxii + 182 sider illustreret. ISBN 978-87-998798-2-3. Tekst på engelsk og fransk. Med indledning og resuméer parallelt på engelsk og fransk.

Terminologi er videnskaben om ord, såvel som om genstande, og ontologi understreger, at projektet omfatter studiet af tings væsen, genstandenes essens. Det spænder over tekstiler set over tid, forskellige kulturer og discipliner – fra det 4. årtusinde f.Kr. til 3. årtusinde e.Kr. Man anvender således tekster og litteratur såvel som ikonografiske kilder og bygger på tidligere CTR (Centre for Textile Research) bøger om tekstilredskaber, teknologi og terminologi.

Af størst interesse for TENEN er

nok Tove Engelhardt Mathiassen & Birka Ringbøl Bitschs indlæg om *textilnet.dk*, som Susanne Lervad fortalte om på generalforsamlingen i 2015, og hvis første fase nu er afsluttet. Det kan frit søges på nettet. Det omfatter grundlæggende danske termer, men mange af ordene er overtaget fra eksempelvis fransk, engelsk eller indisk. En yderst nyttig og let anvendelig database, som administreres af Købstadmuseet Den Gamle By i Århus.

Lone de Hemmer Egeberg

Boganmeldelse:

Luisse Skak-Nielsen: *Det påklædte hjem: Tekstiler og boligkultur i Danmark gennem 300 år*. Forlaget Historismus 2017. 343 sider, rigt illustreret i sort/hvid og farver. Pris kr. 360. ISBN 978-87-988849-9-6. www.historismus.dk

Inkluderer man indledningen om den historiske arv, fortæller bogen den nyere tids danmarkshistorie, set gennem tekstilerne. Den økonomiske historie - krig og fred - er vigtig baggrundsviden for mode, udbredelse af udstyr, fremmede skikke, pragt og armod – medtages på elegant og utvungen vis.

Således i kapitel 3 om tiden 1750-1800, hvor kolonihandel og landboreformer var forudsætning for stigende konjunkturer, import og velstand, der spredtes. Mange nye møbetyper dukkede op og silke, ja selv guldindvirkede stoffer var værdsatte luksusartikler. Stoffer, kvaliteter og strukturer beskrives, så man kan føle dem mellem fingrene.

For TENEN er det af særlig interesse, at Hanne Frøsig Dalgaard's bog *Luksusforordninger* (2015) er flittigt brugt og citeret i kapitel 2 om tiden 1700-1750. Hannes store arbejde med at transskribere rangklassernes indberetninger fra 1736 om fornemt udstyr (i Rigsarkivet) har forfatteren udnyttet på kompetent vis. Her er det damask og gobeliner, der opregnes, men også den brede landbefolknings store forråd af hjemmefremstillede tekstiler interesserer os. Stuens, sengens og bordets tekstiler, deres skiftende brug, funktioner, roller, udbredelse, udseende, mode, stil, produktion fortælles her som i de øvrige kapitler grundigt og sam-

tidig letlæst, og billedmaterialet er overdådigt.

Siden fortsætter beretningen op gennem 1800-tallet med krig, bombardement og bankerot – og senere konjunkturopsving takket være landboreformernes langtrækkende betydning. Boligen blev opdelt i flere rum, nye polstrede møbler kom til, og soveværelser blev indrettet, hvor der var mulighed for det.

Industrialiseringen medførte en revolution i tekstilfremstillingen, idet næsten alt kunne laves maskinelt, men ændrede også markant boligen, da store befolkningsgrupper vandrede fra land til by.

Interessant er det, at hjemmets håndarbejder er taget med, så man kan læse om mode inden for broderi, vævning, filering og hækling. Underholdende er det også at genopleve vor egen tid med uldspind, ryatæpper og gardisette.

Det er en årelang passion for emnet, der her bearbejdes, og hvor har vi dog savnet denne bog! Vi har en rig skat af både enkle og kost-

bare tekstiler, men ser alt for lidt til den. Med forfatterens ord: "mange af de folkelige tekstiler, der i dag sover tornerosesøvn i syrefrit silkepapir på museumsmagasiner [er] "efterkommere" af en svunden tids højere stands-kultur". Hvornår får vi en stor, rig udstilling af hjemmets teks-

tiler? Eller hvorfor ikke en TV-serie i mange afsnit?

Bogen afsluttes med ordliste over stofkvaliteter, litteratur og noter.

Skulle man endelig efterlyse noget, måtte det være et index, som kunne have lettet adgangen til den-
ne skatkiste af informationer.

Lone de Hemmer Egeberg

Flygardinerne dukkede op i den danske verdenspresse

I bladet TENEN 27. årgang nr. 3 skrev Lis Slottved en barndomserindring om dengang, hendes mor syede gardiner til den danske fly-produktion. Lis havde i sine gemmer fundet originale tegninger, rekvisition, faktura osv.

Materialet var relevant for Bladet Ingeniøren, der netop havde lagt en kortfilm om den danske KZ flyproduktion på internettet. At historien oven i købet dukkede op på Ingeniørens bagside viser, at der blev skønnet på historien.

LYNCH

INGENIØRENS BAGSIDE
KALVEBOD BRYGGE 33, 1360 KØBENHAVN V
LYNCHING.DK

**Selv om 50 millioner mennesker siger
noget tåbeligt, er det stadig tåbeligt.**
Anatole France

12 Ingeniøren
24. marts 2017
ing.dk

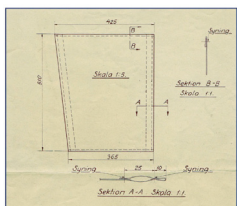
Breaking: Hun syede silkegardinerne til KZ VII i 1947

Ugens flyteksthistorie

En barndomserindring i Dansk Teksthistorisk For-
enings blad "Teener løftede
hjørne af den spændende hi-
storie om de danske KZ-fly.

Det er medlem af Tenens
redaktion, teksthistoriker
og civilingeniør Frits Lilbæk,
der gør os opmærksom på
artiklen. Her fortæller Lis
Slottved, hvordan hun fandt
over dokumentationen for et
"flyteksthistorisk" minde ved
oprydning i en kasse med sin
mors efterladenskaber.

Hendes mor, Marie Mar-
grethe Thomsen (1912-1993),
var syerske og fik i septem-
ber 1947 en ordre fra firmaet
KZ-Aero på syning af 20 sæt
gardiner på hver seks stk. - i

øvrigt til en pris af 7,50 kr. pr.
sæt - som skulle udføres ef-
ter en række præcise ingeni-
ørtegninger. I kan læse hele
den interessante historie på
denne (forkortede) adresse:
llk.dk/lgh-48x

Frits Lilbæk gør desuden
opmærksom på, at vi på
Bagsidens digitale aflægger,
ing.dk, for et halvt års tid
siden bragte "en rigtig god
og oplysende videose" om
'Eventyret om Kramme &

**'ÅTERSTE
GARDIN
VÆNSTER'**
er titlen på
denne teg-
ning, hvoraf
det også
fremgår, at
materialet
skulle være
silke, hvilket
i øvrigt nok
var lidt eks-
travagant i
1947.

Zeuthen", som netop han-
dler om KZ-flyene og deres
skæbne. Serien på fem små
film med tidligere optagelser
- i alt ca. 30 min. - havde jeg
desværre også overset. Skynd
jer hen og se dem på adre-
sen: llk.dk/203y8y

Vi bringer her til venstre et
udsnit af en af gardintegning-
erne fra 1947 - en typisk in-
geniørtegning fra den tid.
Den ene af firmaets to
stiftere, civilingeniør K. G.
Zeuthen, optræder som di-
rektør for Skandinavisk Aero
Industri A/S flere gange i vo-
re digitaliserede forgængere
(som jo nemt findes via 'ing.
dk/kulturarven'). F.eks. kan
man læse en større artikel
om KZ-ten som veteranfly
i Ingeniørens Ugeblad fra
1974 (bare søg på "KZ VII").

ET FINT EKSEMPLAR af KZ VII - bemærk det agterste vindue!
Foto: Dansk Flymuseum - se flere billeder på flymuseum.dk

Så her fik jeg så endnu en
anledning til at reklamere for
vores egen digitaliserede tek-
nologihistorie. Men der står

altså ikke noget om, hvem
der syede silkegardinerne til
KZ VII'en og hvad de ko-
stede at få syet ... ■ Lynch

Efterfølgende valgte Lis at donere originalmaterialet til Dansk Flymuseum i Stauning ved Ringkøbing, der er hjemsted for netop den slags veteranfly.

Lis fortæller: Vi var en tur på Stauning flyveplads, hvor jeg afleverede tegninger mm. af flygardinerne. Jeg håber, de blev glade for dem, for til trods for en aftale, var der ingen "ansvarlig" til stede, og kustoden var en frivillig, som bare tog imod og bød os en kop kaffe. Vi fik også lov til at gå en tur i museet, men man skal være meget glad for gamle fly for at blive fanget af udstillingen. Nu er materialet ude af mine hænder, og så må vi se, om det gør nytte.

Læserkommentarer: I sidste nummer af bladet blev der bragt en efterlysning vedrørende romersjaler. Til redaktionens glæde er der indløbet et par kommentarer:

Annemarie Juul, cand.scient. cons - konserveringstekniker i Nationalmuseet, fortæller:

Frilandsmuseet i Sorgenfri har tre af de strikkede romerske tørklæder, og der findes et i Designmuseum Danmarks tekstiludstilling. Ifølge Kirsten Toftegaard var de moderne i europæiske modekredse omkring 1870'erne inspireret af den italienske frihedskæmper Garibaldi. Han bar et vævet tekstil i de italienske farver rød, grøn og hvid. Senere kom der flere farver til.

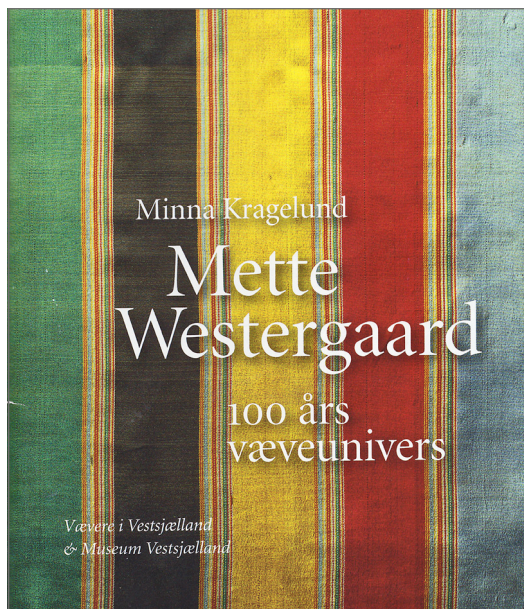
Her de tre tørklæder, som findes på Frilandsmuseet. De er skønne, så man bliver "nødt" til at strikke et selv.

Charlotte Paludan, tidligere Designmuseum Danmark, fortæller: Det lyder, som om Mette Westergaard udstillede romersjaler i Berlin i 1912-13; men de var helt anderledes. Romersjalerne kom først på mode i 1920'erne. - Den historie om Hannover, der telegraferede efter flere, har jeg fundet i Kunstindustrimuseets arkiv og har fortalt den i min bog "Vævekunst" fra 2003, hvor eksempler på de udstillede sjaler er afbildet.

Lone Falkenberg havde til TENENS generalforsamling i 2017 medbragt et hæfte udgivet i 2015 af "Vævere i Vestsjælland". Hæftet er skrevet af Minna Kragelund og hedder *Mette Westergaard – 100 års væveunivers*.

Rom i en vinterferie

Rom er de gamle specialbutikkers Mekka. Jeg har ikke set et eneste stormagasin. Der er naturligvis de store navnes butikker som Gucci, Dior, Sisley og Desigual, men hvad der interesserede mig, var hverdagsmandens specialbutikker med f.eks. skjorter fra loft til gulv lagt i pæne stakke efter farve, eller en anden butik, ja næsten en boks på størrelse med et klædeskab, hvor ejeren lige kunne stå ved siden af et bord ca. 35 cm i kvadrat. Han solgte slips og havde i hundredvis linet op og ned ad væggene i sit "skab".

En enkelt stofforretning så jeg og måtte derind. Ikke et stykke stof

bredt ud eller hængt op, men igen fra loft til gulv hylder tæt belagt med flade stofruller kun med enden synlig, så man kunne hverken se farver eller kvalitet, Man skulle kende sit ærinde og spørge - ingen hovsaindkøb der. Og slet ingen synlige former for tilbehør som tråd, knapper eller bånd – meget asketisk – og ret kedeligt efter, hvad vi er vant til.

Jeg så kun klerikale broderier, og de fleste var kunststof med maskinbroderi: Oh tempora, oh mores – tidernes forfald!

Men man kan jo immervæk lade sig inspirere til noget broderi i Forum Romanum.

Margit Ambeck

Forklæde var obligatorisk

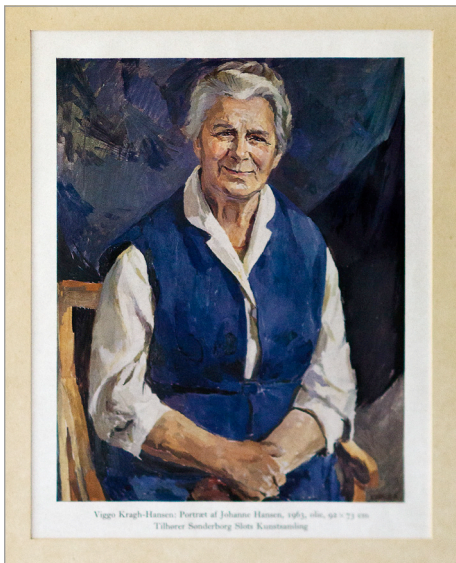
... for eleverne på Als husholdningsskole i 1953 medens Johanne Hansen, forstanderen i midten har kittelkjole på.

For norske Liv har opholdet i Vollerup som elev på sommerholdet været en kæmpeoplevelse.

Hun vendte tilbage i 2003 med billeder og navneliste.

Nok bærer billederne præg af, at fotografen var til stede for at tage hold-billederne; men det er helt klart for beskueren, at hvidt nystrøget forklæde var vigtig – suppleret med hovedkappe, når det var i køkkenet, der blev undervist.

På opfordring overtog Johanne Hansen i 1927 Als Husholdningsskole i Vollerup i det genforenede Nordslesvig. Denne skole drev hun til den blev nedlagt 1970. I tilknytning til skolen voksede andre aktiviteter frem, fx vævestue og husmoder afløsningskursus. Af størst betydning var nok vandrer- og lejrskolehjemmet Abildgården, der nu drives som et Danhostel.

Johanne deltog 1936 i stiftelsen af Dansk Samling, der tidligt var aktiv i modstanden under besættelsen. Hun skjulte sabotører på skolen og blev i december 1944 arresteret af Gestapo og sendt først til Frøslevlejren og derpå til koncentrationslejren Ravensbrück ved Berlin. I april 1945 reddede Folke Bernadottes busser hende til Sverige.

Læs mere i Dansk Biografisk Leksikon, Dansk Kvindebiografisk Leksikon samt materiale udstillet i den tidligere husholdningsskole.

I april 2016 overnattede VoFL i Vollerup og kunne slet ikke stå for de dejlige forklædedebilleder.

Reykholt har været kirkested siden tidlig kristen tid i Island. Nu om dage er der hele to kirker. Den af træ er fra slutningen af 1800-tallet, mens den nye er fra midten af 1990-erne.

Trækirken havde bøl med fundamentet; men det er blevet udbedret ved at flytte hele konstruktionen til en bedre position. I samme omgang blev kirken sat i stand både ud- og invendigt.

Islændingerne er praktiske folk, så i 1920 blev kirken brugt til tørring af fåreuld.

Reykholt var i 1206-41 hjemsted for historieskriveren og digteren Snorri Sturluson, der blandt meget andet skrev *Heimskringla* med de første norske kongers historie.

Snorris bade-pool har stadig tiløb fra en varm kilde i nærheden.

Idag er Reykholt en skoleby og buser Snorrastofa kultur- og middelaldersenter, som åbnede i år 2000.

September 2016 – FL

Telefonliste for TENENs bestyrelse mv.

<i>navn</i>	<i>adresse</i>	<i>telefon / ePost</i>	<i>buv</i>
Annet Laursen Skjelsager	Dorthesvej 2 3520 Farum	44 95 05 55 <i>silke-annet@silke-annet.dk</i>	formand + redaktion
Lone de Hemmer Egeberg	Teglgården 66 st.th. 3460 Birkerød	45 81 05 05 <i>debemmeregeberg@gmail.com</i>	næstformand + kalender
Bent Bille	Søndergade 66 5620 Glamsbjerg	64 72 15 65 <i>bille.glamsbjerg@gmail.com</i>	kasserer
Lis Slottved	Hjarupvej 10 6200 Aabenraa	74 63 03 50 <i>slottved@dlgmail.dk</i>	sekretær + korrektur
Vibeke Lilbæk	Kollerødvej 39 3450 Allerød	26 60 28 40 <i>vofl3450@gmail.com</i>	redaktion
Maj Ringgaard	Helmsvej 37 2880 Bagsværd	21 40 43 76 <i>Maj.Ringgaard@natmus.dk</i>	bestyrelse
Susanne Lervad	Lindevej 14 1877 Frederiksberg C	22 11 08 26 <i>sl@termplus.dk</i>	bestyrelse
Susanne Rundqvist Pedersen	Rådm. Steins Allé 45, 5.tv 2000 Frederiksberg	26 62 80 80 <i>susanne.rundqvist@mail.dk</i>	bogholder
Hanne Frøsig Dalgaard	Bredebovej 33, 6.tv. 2800 Lyngby	45 87 55 30 <i>hanne.dalgaard37@gmail.com</i>	korrektur
Anni Bloch	Thingvalla Allé 5 2300 København S	32 59 59 77 <i>annibloch@gmail.com</i>	suppleant
Margit Ambeck	Lyshøjgårdsvej 87, 1.th. 2500 Valby	36 30 61 50 <i>m.ambeck@gmail.com</i>	revisor
Hanne Schneller	N. Frihavnsgade 49, 2.tv. 2100 København Ø	35 38 35 45 <i>hanne.schneller@hotmail.com</i>	revisor- suppleant
Susanne Nielsen	Grusgravvej 10 4660 Store Heddinge	56 50 11 26	forklæder
Frits Lilbæk	Kollerødvej 39 3450 Allerød	23 92 42 85 <i>vofl3450@icloud.com</i>	redaktion + webmaster

Kontingent til foreningen TENEN
bedes betalt senest den 1. juli 2017, se kalenderblad side II.

TENEN på internettet - www.tenen-dk.tk - tjek også
dette bladnummers egen webside med ekstra billeder samt
de henvisninger / links som omtales i artiklerne.

Brug TENENs digitale "opslagstavle"
www.facebook.com/groups/tenen.forening
- gruppen har nu 185 deltagere - er du med ?

Hjælp med at hverve nye medlemmer i foreningen TENEN.

Silke på Kreta

På Kreta er stort set alle skilte oversat til engelsk. Det gælder også det lille landsbymuseum i Gavalochori ikke så langt fra Chania, den store by i den vestlige ende af øen.

På et blåligt opslag læses om landsbyens silkeavl og hjemme-produktion:

“Sericulture and the making of silk products was mainly the work of the female population of Gavalochori. Male, female and children's clothes were made with this home craft as well as ecclesiastical and household fabrics (altar covers, curtains, sheets, towels, kerchiefs, etc.) as well as the decoration of frames for family pictures.”

En kniplepude er udstillet i indgangen, og lidt inde er der blandt andet en væv og forskellige tekstiler sager sammen med lokale kuriosita.

VoFL – april 2017

